

חג הפסח

משיחת י"א ניסן תשמ"ד

הנחה פרטית בלתי מוגה

כשהתורה מספרת אודות מתן תורה, אנחנו לא מוצאים שיהיה מוזכר בתורה שבכתב, ואפילו לא בתורה שבעל פה - הרגע המדויק שבו נאמר "אנכי ה' אלוקיך". כך זה גם לגבי סוכות, "חג האסיף", וכך גם לגבי ראש השנה ויום הכיפורים.

ישנו יוצא מן הכלל, דווקא לגבי יציאת מצרים: היו שם שני רגעים, שני עניינים שהתרחשו: דבר אחד היה הביטול והסיום של גלות מצרים, והדבר השני היה היציאה בפועל מארץ מצרים. ולגבי שני הדברים, מצויין בדיוק הרגע של התרחשותם ביום חמישה עשר בניסן.

ביחס לגלות, וממשלת פרעה על בני ישראל, הרי "עבודה בטלה מאבותינו" כבר כמה חודשים לפני זה, בראש השנה. אבל גלות מצרים וסבלות מצרים - מתי זה התבטל? כשפרעה התחיל לגרש את היהודים ממצרים. מתי זה קרה? אומר הפסוק: "ויהי בחצי הלילה". אז התבטלה גלות מצרים.

כמו כן, ביחס ליציאת מצרים, לא נאמר סתם שזה התרחש ביום חמישה עשר בניסן, אלא נאמר "ויהי בעצם היום הזה". ובמדרש 'מכילתא' מודגש, "מכיון שהגיע הקץ, לא עיכבן אפילו כהרף עין", זאת אומרת, שזה התחיל ברגע מאוד מסויים - בדיוק של הרף עין. וה'הרף עין' היה "בעצם היום הזה", בחצי היום בדיוק. אז היתה יציאת מצרים.

דבר זה מדגיש את העובדה שכל רגע הוא יקר. ושאסור לבזבז אף רגע, ואפילו אם זה "בחצי הלילה" - הרגע הכי חשוך בכל הלילה כולו. ורואים זאת בעיני בשר: ישנו זמן של "בין הערביים" - התחלת הלילה. וישנו הזמן שהוא קרוב לעמוד השחר. מבחינת הרגשת האדם, ממש לפני עלות השחר הוא לא מסוגל עוד לשאת את הצורך להמתין עד עלות השחר ולכן נדמה לו שאז חשוך יותר מאשר בכל הלילה. אבל האמת היא, אפילו לעיני בשר, שכאשר מודדים את עוצמת האור או החושך, רואים שהרגע הכי חשוך בלילה הוא "בחצי הלילה".

עלול האדם לחשוב אז שהוא יעסוק בהכנת המצוה ובכל העניינים הטובים, אבל למה הוא חייב ברגע זה, הרגע הכי קשה, הרגע הכי חשוך, ומדובר בסך הכל על רגע אחד, או על רגעים אחדים - להילחם נגד החושך של העולם? האם דוקא אז הוא צריך לבטל את המיצרים והמגבלות, גלות מצרים ושיעבוד מצרים? ולכן בא חג המצות ומדגיש שביטול שיעבוד מצרים בפעם הראשונה היה בדיוק בחצי הלילה.

ומאז - "חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים". מבלי להתחשב במה שקורה בעולם מסביב - ש"החושך יכסה ארץ" - ואפילו אם נדמה שזהו חושך אפילה, כפי שהיה במצרים באותו לילה, ואפילו אם, חס ושלום, זהו באמת חושך אפילה. מיד כשמגיע הרגע שבו אפשר לבטל את

חג הפסח

גלות מצרים - אפילו אם זה כרוך בקשיים - הרי מתוך העובדה שהודיעו לנו על כך, וזה נודע לנו בהשגחה פרטית מהקב"ה, ברור הדבר שבכוחנו לבצע זאת, "איני מבקש אלא לפי כוחי". ניתן לנו הכוח שדוקא בחצי הלילה, נוכל לשבור את חשכת הלילה. עד כדי כך, שאפילו הלילה עצמו, ופרעה ומצרים, כולם באים וצועקים: התבטלה גלות מצרים, לכו לקבל את התורה!

והדבר נכון גם "בחצי היום"; בשעה שהאדם הוא מושלם בתורה ובמצוותיה, ועד לתכלית השלימות של "נר מצוה ותורה אור" - בבחינת "בעצם היום הזה". עלול הוא לחשוב לעצמו: לשם מה עליו להתייגע? יהיה די בכך שהוא יחזור שוב על מה שהוא למד בבוקר. די בכך שהוא יקיים את המצוה באותה מידה של התלהבות שהוא קיים אתמול את המצוה. שהרי הוא בבחינת "בעצם היום הזה" - במצב של שלימות.

על כך אומרים לו: מכיון שזהו יום חדש, לכן, למרות שאתה בבחינת "בעצם היום הזה", מצד הטבע שלך, וההרגל בקיום המצוות נעשה טבע שני אצלך, למרות זאת, אתה עדיין צריך לצאת ממצרים! אתה עדיין נמצא במצרים, "בעצם היום הזה", כמה ימים לפני הגאולה ממצרים, כאשר "לכל בני ישראל היה אור במושבותם". ועל אחת כמה וכמה שזה כך בחמישה עשר בניסן. ועל אחת כמה וכמה שזה כך לאחר הנס של מכת "ויהי בחצי הלילה".

כשפרעה גירש אותם, ככתוב "ישלחם מארצו", וכעת גם אתה נמצא בבחינת "בעצם היום הזה". - אז בשביל מה צריכים לעוף "על כנפי נשרים", "מרעמסס סוכותה"? די בכך שהוא ילך לאיטו, מה גם שהוא הולך עם שישים ריבוא איש, וגם נשים וטף, "וגם ערב רב עלה איתם". על כך אומרים לו, שאין אף רגע - אפילו "כהרף עין" - שמותר להתמהמה. אלא צריך להיות "ואשא אתכם על כנפי נשרים"; אפילו כשנמצאים "בעצם היום הזה", יוצאים ממצרים באופן של "על כנפי נשרים"! כי מכיון שיש לו אפשרות לצאת "על כנפי נשרים", אסור לו ללכת ברגל, או אפילו לרכוב על סוסים ופרדות וחמורים וכולי. זה חייב להיות על כנפי נשרים, אם רק הדבר באפשרותו.

ומכיון שציוו עליו לעשות זאת, והודיעו לו שיציאת מצרים חוזרת ומתרחשת, "בכל יום ויום יהיו בעיניך חדשים", "ממש", עליו לקיים "בעצם היום הזה" את המצוה שהוא צריך לקיים כעת, באופן שזה חדש אפילו בהשוואה לדרגת השלימות של "בעצם היום הזה".